

Analysis and leveling of border parameters affecting the security and development of border cities. (Case study: Javanrood city)

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

1. Mohsen Janparvar, PhD
2. Sajed Bahrami Jaf *
3. Reyhaneh Salehabadi, PhD
4. Hamed Dostmoradi, M.A.

1. Assistant Professor of Political Geography, Ferdowsi University, Mashhad

2. PhD student in Political Geography, Ferdowsi University, Mashhad

3. PhD in Political Geography, Tarbiat Modares University, Tehran

4. Master student, Shahid Beheshti University, Tehran

Correspondence*

Address: Geography, Ferdowsi University, Mashhad

Email: s.bahrami@mail.um.ac.ir

Article History

Received: 11 March 2021

Accepted: 02 July 2021

ABSTRACT

The boundaries are completely complex spatial-geographical phenomena that include several dimensions and parameters. This spatial-geographic phenomena has become the focus of governments due to their importance and position in order to establish order and security within the country and to protect national interests and different efforts are done to protect them. To achieve this, the first and basic step is to know the dimensions and parameters that form and affect the borders. This research tries to determine these dimensions and parameters and their impact on urban development of Javanrood city. Accordingly, a questionnaire consisting of parameters and components affecting the development of border areas based on nine dimensions (territorial, socio-cultural, economic, political-governance, geopolitical, defense-security, historical, legal-structural and technological) is projected. The present study is descriptive- analytic in terms of its practical purpose and in terms of the method of data collection. Since the aim of this study is to investigate the effects of security parameters on the development of border cities, the research is a descriptive correlational study. The results showed that among the components of the territorial dimension, environmental resilience; among the components of the socio-cultural dimension, the existence or absence of social capital in the border city; among the components of the economic dimension, the dependence of border residents on economic interaction with border; among the components of political dimension, level of freedom of action of local governments on both sides of border; among geopolitical components, geoeconomic position of border; among the defense-security components, intervention of local players; among the historical components, human and physical commonality between the two sides of the border; among the components of the legal and structural dimension, the government's attitude towards the people and the border; and among the components of technology, border infrastructure and technologies are as the most important and influential factors influencing the border development of Javanrood city.

Keywords: Security Parameters, Development, Border Cities, Javanrood.

تحلیل و سطح‌بندی پارامترهای مرزی مؤثر بر امنیت و توسعه

شهرهای مرزی (نمونه موردی: شهر جوانرود)

محسن جان پرور PhD

استادیار جغرافیای سیاسی، دانشگاه فردوسی، مشهد.

ساجد بهرامی جاف * PhD

دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی، دانشگاه فردوسی، مشهد.

ریحانه صالح آبادی PhD

دکتری جغرافیای سیاسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

حامد دوستمرادی M.A.

دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.

چکیده

مرزها پدیده‌های فضایی-جغرافیایی کاملاً پیچیده‌ای هستند که شامل ابعاد و پارامترهای متعددی می‌شوند. این پدیده‌های فضایی-جغرافیایی با توجه به اهمیت و جایگاهی که جهت برقراری نظم و امنیت در درون کشور و حفظ منافع ملی دارا می‌باشند به کانون توجه حکومت‌ها تبدیل گشته‌اند و به صورت مختلف تلاش می‌شود با در پیشگیری راهبردهایی از این کانون‌ها حفاظت و حراست لازم صورت گیرد. جهت دستیابی به این مهم، گام اولیه و پایه‌ای شناخت ابعاد و پارامترهای شکل دهنده و مؤثر بر مرزها است که در این تحقیق تلاش شده است که این ابعاد و پارامترها و تاثیر آن‌ها بر توسعه شهر مرزی جوانرود سنجیده شود. بر همین اساس پرسش‌نامه‌ای متشکل از پارامترها و مولفه‌های مؤثر بر توسعه مناطق مرزی براساس ۹ بعد (سرزمینی، اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، سیاسی-حاکمیتی، ژئوپلیتیکی، دفاعی-امنیتی، تاریخی، حقوقی-ساختاری و فناوری) شکل گرفت. پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از حیث روش گردآوری اطلاعات، توصیفی-تحلیلی است. از آنجایی که در این تحقیق هدف بررسی تاثیر پارامترهای امنیتی بر توسعه شهرهای مرزی است، تحقیق مورد نظر توصیفی از نوع همبستگی است. نتایج بدست آمده نشان داد که در بین مولفه‌های بعد سرزمینی، تاب‌آوری محیطی؛ در بین مولفه‌های بعد اجتماعی-فرهنگی، وجود یا عدم وجود سرمایه اجتماعی در شهر مرزی؛ مولفه‌های بعد اقتصادی، وابستگی ساکنین مرزی به تعامل اقتصادی با مرز؛ مولفه‌های بعد سیاسی-حاکمیتی، سطح آزادی عمل دولت‌های محلی دو سوی مرز؛ مولفه‌های ژئوپلیتیکی، موقعیت ژئواکونومیکی مرز؛ مولفه‌های بعد دفاعی-امنیتی، مداخله بازیگران فروملی؛ مولفه‌های بعد تاریخی، تاریخ مشترک طبیعی و انسانی بین دو سوی مرز؛ مولفه‌های بعد حقوقی-ساختاری، نگرش حکومت به مردم و مرز و در بین مولفه‌های بعد فناوری نیز مولفه زیرساخت و فناوری‌های مرز مهم‌ترین و تاثیرگذارترین عوامل مؤثر بر توسعه مرزی شهر جوانرود شناخته شدند.

کلیدواژه: پارامترهای امنیتی، توسعه، شهرهای مرزی، جوانرود.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۱۱

نویسنده مسئول: s.bahrami@mail.um.ac.ir

مقدمه

به‌طور کلی مشکلات و معضلات شهرهای مرزی، در نقاط مختلف جهان از دو مسئله اساسی ناشی می‌شود: یکی کمبود امکانات اجتماعی (ضعف زیرساخت‌ها) و دیگری کمبود درآمد (ضعف اقتصادی). از جمله امکانات اجتماعی می‌توان به خدمات بهداشتی، آموزشی، بیمه و تامین اجتماعی، خطوط ارتباطی (حمل‌ونقل و ارتباطات) و امنیت و آب آشامیدنی، سوخت، برق و مانند آن اشاره کرد. در بعد زیرساختی کشورها توانسته‌اند معضلات زندگی شهرهای مرزی را حل کرده، آنان را از فقر برهانند و میل مهاجرت از روستا به شهر را کاهش دهند [۱]. در بعد ضعف اقتصادی نیز، عموماً شهرهای مرزی به علت عدم سرمایه‌گذاری بهینه دولت و بخش‌های خصوصی، رشد چندانی نداشته و ساکنان مرزی، از بنیه اقتصادی ضعیف‌تری نسبت به سایر شهرهای غیر مرزی برخوردار هستند که پیامدهای آن را در سیل بی‌رویه کالای قاچاق، مواد مخدر و... در مرزها شاهد هستیم [۱]. ایران برخوردار از ۱۴ استان سرحدی و ۹۱ شهرستان مرزی است. تبعاً سرنوشت و زندگی اقتصادی-اجتماعی مردم ساکن در خطوط مرزی کشور حائز اهمیت فراوانی است؛ بنابراین علاوه بر اهداف سیاسی (حفظ انسجام ملی) و وظیفه دیگر دولت در برابر ملت، ارتقا سطح زندگی مادی و معنوی آنان در سطح مطلوب، توزیع عادلانه ثروت و منابع، کاهش فاصله طبقاتی و ایجاد وفاق جمعی است [۲]. چگونگی کارکرد و نقش مرزها عاملی کلیدی در توسعه مناطق مرزی به شمار می‌روند. مرزها هم می‌توانند مانعی در برابر توسعه و یکپارچه نواحی مرزی باشد و هم به‌عنوان پلی ارتباطی زمینه تعاملات و پیوند دو طرف مرز را فراهم کنند [۳]. از گذشته‌های دور مناطق مرزنشین به دلیل ناتوانی‌های بالقوه، جز مناطق منزوی و محروم به حساب می‌رفت [۴]؛ بنابراین شهرها و روستاهای واقع در این مناطق از توسعه بسیار محدود برخوردار بودند اما با جهانی شدن صنعت، تجارت، امور مالی و تغییرات در نظام بین‌المللی تفکرات ژئواستراتژیک به‌سوی باورهای جغرافیای اقتصادی مرزها معطوف شد. به‌گونه‌ای که تحولات در کارکردهای مرز و نگرش به آن، مرکز را وادار به تجدیدنظر در روابط خود با پیرامون کرده است [۵]. از آنجا که شهرهای مرزی به دلیل موقعیت خاص جغرافیایی از مناطق محروم کشور محسوب می‌شوند، برای کاهش آسیب‌پذیری‌های امنیتی این مناطق از طریق ایجاد اشتغال، فعالیت‌های تجاری و مبادلات مرزی، وضعیت زندگی مردمان شهرهای مرزی بهبود پیدا کرده است. از طرفی تامین امنیت مرزها یکی از موضوعات مهم در جغرافیای سیاسی است که همواره بر اهمیت آن افزوده شده است. امنیت داخلی یک کشور می‌تواند به‌عنوان مجموعه‌ای از

دایره‌های متحد‌المركز تحت تاثیرات مسائل و امنیت خارج از کشور مبتنی بر منطقه مرزی شود. در حقیقت آنچه امروز همه درباره آن متفق‌القول هستند این است که داشتن مرزهای مطمئن و امن در اجرای سیاست حسن هم‌جواری و اعمال حاکمیت دولت در هر کشوری نقش کلیدی و هدایت‌کننده داشته و از کاربرد وسیعی برخوردار است و پیچیدگی مسائل مرزی در عصر کنونی ضرورت توجه به ابعاد گوناگون آن را خصوصاً از بعد امنیتی بیشتر نمایان می‌سازد [۶]. ایجاد امنیت مهم‌ترین و زیر بنایی‌ترین فاکتور جهت نیل به توسعه مناطق مرزی است [۷]. در تحقیق حاضر نیز تلاش شده است که با شناخت پارامترهای مرزی، مهم‌ترین و تاثیر گذارترین عوامل مؤثر بر امنیت و توسعه در شهر مرزی جوانرود شناخته شود.

مبانی نظری

۱- شهرهای مرزی

برای تعریف مرز به همراه طبقه‌بندی و فهرست عنوان انواع مرز، تلاش‌هایی توسط دانشمندی مانند هارتشورن (۱۹۳۶)، هولدریچ (۱۹۴۰)، جونز (۱۹۴۳-۴۵) و کریستف (۱۹۵۹) انجام گرفته است. اگرچه اولین بحث در مورد مرزهای سرزمینی توسط جغرافی‌دانان دانش‌گاهی، به زمان راتزل (۱۸۹۷) برمی‌گردد که رفتار گانیکی دولت را مطرح کرد، اما این موضوع توسط لرد کرزن (۱۹۰۸) و هولدریچ (۱۹۱۶) درباره مرزهای سیاسی و شکل‌گیری مرزها پیگیری شده است [۸]. این روند، خود باعث شکل‌گیری تعاریف مختلفی درباره مرز شده است، هرچند در مفهوم و محتوا تفاوت زیادی بین آنها وجود ندارد. مارتین گلسنر بیان می‌کند در واقع مرز یک خط نیست بلکه یک سطح است، یک سطح عمودی است که از طریق فضا، خاک و زیرزمین دولت‌های هم‌سایه را برش می‌دهد. این سطح در روی زمین به صورت یک خط به نظر می‌رسد [۹]. به عقیده درایسدل - بلیک مرز به پدیده‌ای فضایی اطلاق می‌شود که منعکس‌کننده قلمرو حاکمیت سیاسی یک حکومت بوده و مطابق قواعد خاصی در مقابل حرکت انسان، انتقال کالا و ... مانع ایجاد می‌کند [۱۰]. محمدرضا حافظ‌نیا نیز اذعان می‌کند مرزها خطوطی هستند که حدود بیرونی قلمرو سرزمین تحت حاکمیت یک حکومت ملی را مشخص می‌کند. مرز عامل تشخیص و جدایی یک واحد متشکل سیاسی یا یک کشور از دیگر واحدهای مجاور آن است [۱۱]. دره میرحیدر بیان می‌کند خطوط مرزی، خطوطی اعتباری و قراردادی هستند که به منظور تحدید حدود یک واحد سیاسی بر روی زمین مشخص می‌شوند [۱۲]. در مجموع می‌توان گفت، مرزها خطوطی هستند

در فضا که محدوده حاکمیت، مالکیت و صلاحیت حکومت را مشخص می‌کنند [۶]. در ارتباط با شهر مرزی نیز می‌توان این‌گونه بیان کرد که بنا به گفته یکی از محققان معاصر، این تعبیر عوامانه مبنی بر اینکه شهرهای مرزی آن مراکز جمعیتی هستند که در هر طرف مرزهای بین‌المللی قرار دارند، تعریف کافی نیست. برداشتهای دیگر از مرزها رویکردهای ما را نسبت به شهرهای مرزی گسترش می‌دهد، یک شهر مرزی مکانی است که کمابیش وابسته به مرز است. این بدان معنا است که این فقط یک شهر نیست که در نزدیکی مرز است، بلکه به دلیل مرز نیز به وجود آمده است [۱۳]. شهرهای مرزی که جزوی از مناطق مرزی هستند عبارت‌اند از فضاهای شهری که از یک طرف به مرزهای بین‌المللی منتهی شوند [۱۴]. به عبارت دیگر می‌توان گفت، شهر مرزی به شهرهایی گفته می‌شود که در داخل مناطق مرزی قرار گرفته‌اند و تحت تاثیر مستقیم مرزها از نظر اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، سیاسی، امنیتی و دفاع و زیست‌محیطی قرار دارند و مبتنی بر این ویژگی‌ها دارای ماهیتی متفاوت با سایر شهرها هستند [۱۵].

۲- توسعه شهر مرزی

مروری بر ادبیات نظری و کاربردی در زمینه توسعه شهرهای مرزی نشان می‌دهد که توسعه این شهرها در قالب سه رویکرد تحت عنوان رویکرد سنتی مکان، رویکرد همکاری‌های بین مرزی و رویکرد مردمی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند [۱۴]. در رویکرد اول می‌توان به نظریه کریستالر، لوش، گریش، فرانسوا و ژرو و جان فریدمن اشاره کرد که در نظریه کریستالر، شهرهای مرزی با توجه به مناطق مرزی موارد ویژه‌ای قلمداد می‌شوند، زیرا این شهرها در کنار استان به صورت منفرد و منزوی به لحاظ اقتصادی و فضایی قرار گرفته‌اند [۱۶]. این شهرها به لحاظ اقتصادی ضعیف و شکننده خواهند بود زیرا مرزهای ملی و کشوری سبب قطع شدن و حذف مناطق وابسته خواهند بود. البته رشد و رونق فعالیت‌های تجاری در مرزها تاثیرات مثبتی در توسعه این شهرها خواهند داشت [۱۷]. لوش با بررسی اقتصاد فضایی مناطق مرزی معتقد است مرزهای ملی سبب ایجاد خلا فاصله در شبکه اقتصادی و بازار می‌شود و موجب عقب‌ماندگی و رکود شهرهای مناطق مرزی خواهند بود [۱۸]. در مدل گریش، مرزهای ملی، سدی در برابر تجارت‌های بین‌المللی می‌باشند. به اعتقاد وی هرچه میزان تولیدات داخل یک کشور بیشتر باشد، در نتیجه مناطق اقتصادی بزرگ‌تر خواهند بود، در آن صورت تعداد کمتری از کارآفرینان و سرمایه‌گذاران گرایش به مناطق نزدیک مرز را خواهند داشت که در آن صورت تنها حذف عامل مرز در راستای یکسان‌سازی

در مرحله پایایی نیز با انجام پیش‌آزمون (تکمیل ۲۵ پرسش‌نامه مقدماتی به‌صورت تصادفی و تایید آن با مقدار آلفای ۰.۸۰۸ کرونباخ) مورد تایید قرار گرفت. برای کمی‌سازی اطلاعات کیفی و دستیابی به برخی از تحلیل‌های داده‌ها از طریق SPSS (آزمون فریدمن) اقدام و مبادرت گردیده است. جامعه آماری تحقیق، کلیه شهروندان ساکن شهر استان جوانرود هستند. با توجه به مسائل ناشی از شیوع ویروس کرونا و محدودیت‌های حضور فیزیکی در منطقه مورد مطالعه، پرسش‌نامه به‌صورت اینترنتی طراحی و لینک سؤالات در گروه‌هایی با تعداد زیاد شهروندان جوانرود فرستاده شد، تعداد پاسخ‌های دریافتی از شهروندان در گروه‌های مجازی ۴۹ پرسش‌نامه بود، در مرحله بعد به‌منظور بالا بردن تعداد پاسخ‌ها، تعداد ۲۸ نفر از اساتید، دانشجویان کارشناسی و ارشد و همچنین کارشناسان محیط‌زیست ساکن در این شهرستان به‌صورت هدفمند انتخاب شده و لینک سؤالات برای آن‌ها ارسال و در نهایت ۲۳ پاسخ در یافت گردید و مجموعاً جامعه نمونه تحقیق ۷۲ مورد بوده است.

منطقه مورد مطالعه

شهر جوانرود مرکز شهرستان جوانرود واقع در شمال غربی استان کرمانشاه با عرض ۴۶،۵۱۷۲ درجه شرقی و طول ۳۴،۷۹۶۱ درجه شمالی است. این شهر ۱۳۳۹ متر از دریا ارتفاع دارد و ۴۵ روز در سال یخبندان دارد. میانگین سالانه بارش نیز ۶۰۰ میلی‌لیتر است. جوانرود از شمال به اورامان لهن و پل دو آب، از جنوب به شهرستان سرپل ذهاب و از شرق به کرمانشاه و از غرب به خاک عراق متصل است. از لحاظ موقعیت جغرافیایی این شهر در مرکز منطقه اورامانات و در بین سه شهرستان پاره، ثلاث باباجانی و روانسر محصور است. این شهر دارای جنگل‌های طبیعی و بکر بلوط است. جوانرود با جمعیت ۸۱۳۴۳ نفر در سال ۱۳۹۵، سومین شهر پرجمعیت استان پس از شهرهای کرمانشاه و اسلام آباد غرب است. مردم جوانرود کرد هستند و با گویش جافی سخن می‌گویند. زبان مردم این منطقه کُردی (سورانی با گویش جافی) است. تمامی مردم این شهر نیز مسلمان، اهل سنت و شافعی مذهب هستند. واردات کالاهای خارجی و صادرات کالاهای ایرانی از طریق مرز جوانرود-عراق (دروله)، ثلاث-عراق (شیخ‌صله) و پاره-عراق (شوشمی و سازان)، بازارچه پررونقی برای این شهر به ارمغان آورده است. از برتری‌های جوانرود نسبت به سایر شهرها عرضه محصولات، امنیت کامل، مراکز اقامتی مناسب، آب و هوای معتدل، محورهای مناسب راه و نزدیکی به مناطق گردشگری طاقستان، بیستون، غار قوری قلعه، سد داریان و روستاهای اورامانات است. جوانرود همچنین مراکز خرید و فروشگاه‌های

اقتصادی سبب گرایش به فعالیت‌های اقتصادی در مناطق مرزی می‌شود [۱۹]. ژاندارم با تحلیل نظریه قطب رشد در مورد مناطق مرزی معتقد است مرز سیاسی، موجب کنترل تاثیرات گسترش قطب‌های رشد در مناطق پیرامونی خواهند بود. وی تنها راه گسترش شهرهای مرزی را در سیستم اقتصادی فرمانطقه‌ای برسی می‌کند که در آن به قرارگیری مناطق توسعه نیافته و توسعه یافته هم‌زمان در دو سوی مرزها در کنار یکدیگر اشاره می‌کند و راه‌حل توسعه این شهرها را شکل‌گیری قطب‌های یکپارچه و همکاری‌های بین مرزی می‌داند [۲۰]. به اعتقاد بسیاری از صاحب نظران این نظریه فرآیند یکپارچگی اقتصادی و همکاری‌های بین مرزی، نظم اقتصادی و توسعه فضایی مناطق مرزی و پیرامونی را تغییر داد و موجب رونق و جمعیت‌پذیری و اهمیت استراتژیکی این شهرها خواهد گشت [۲۱، ۲۲].

۳- پارامترهای مرزی مؤثر بر توسعه

مرزها پدیده‌های فضایی-جغرافیایی کاملاً پیچیده‌ای هستند که شامل ابعاد و پارامترهای متعددی می‌شوند. این پدیده‌های فضایی-جغرافیایی با توجه به اهمیت و جایگاهی که جهت برقراری نظم و امنیت در درون کشور و حفظ منافع ملی و غیره که دارا می‌باشند به کانون توجه حکومت‌ها تبدیل گشته‌اند و به‌صورت مختلف تلاش می‌شود با در پیشگیری راهبردهایی از این کانون‌ها حفاظت و حراست لازم صورت گیرد. جهت دستیابی به این مهم، همان‌طور که گفته شد گام اولیه و پایه‌ای شناخت ابعاد و پارامترهای شکل‌دهنده و مؤثر بر مرزها است که در این فصل تلاش شده است این ابعاد و پارامترها به‌صورت کلی بیان گردد تا شناخت لازم از آن‌ها ایجاد گردد [۱]. این ابعاد پایه‌ای که خود دارای متغیرهای مختلفی نیز می‌شود را، می‌توان به‌صورت شکل (۱) نشان داد.

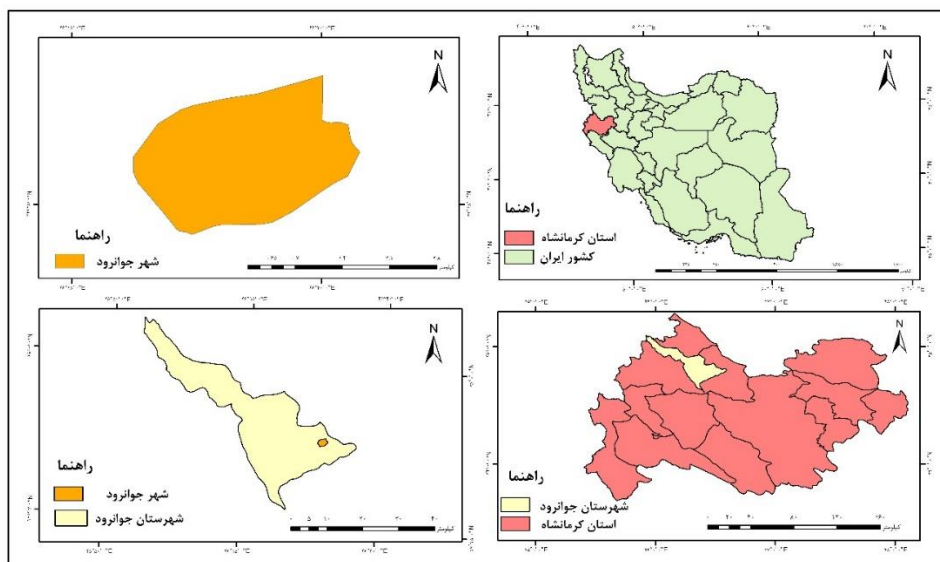
روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع نظری-کاربردی و از لحاظ روش مطالعه، توصیفی-تحلیلی است. داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز به دو روش کتابخانه‌ای و پیمایشی جمع‌آوری گردید. در این پژوهش، از آثار کتابخانه‌ای در رابطه با یافتن مولفه‌های مهم مرزی در شهر جوانرود استفاده شده است. در روش پیمایشی نیز از ابزار پرسش‌نامه به منظور رتبه‌بندی مولفه‌ها بهره گرفته شد. از آنجا که شاخص‌ها و متغیرهای این پژوهش به‌صورت کیفی هستند، به‌منظور عملیاتی کردن آن‌ها از تعدادی گویه استفاده شد. در نهایت این گویه‌ها براساس طیف لیکرت پنج‌تایی تنظیم شد. به‌منظور روایی ابزار تحقیق از روش دلفی (استفاده از نظرات ۱۰ نفر از کارشناسان مرتبط با مسائل مرزی و شهری) استفاده شد.

آثار و شواهد مکتوب به‌دست‌آمده در منطقه تاریخ و قدمت جوانرود و نامش را به بیش از ۷۰۰ سال می‌رسانند.

زیادی دارد که بخشی از اقتصاد آن را تشکیل می‌دهند. نام جوانرود برگرفته از قلعه‌های حکومتی متعددی است که در این منطقه در چند قرن اخیر توسط حکومت‌ها بنا نهاده شده است.

شکل ۲: موقعیت محدوده مورد مطالعه

به ترتیب مولفه‌های تاب آوری محیطی با امتیاز ۳,۲ در جایگاه اول، وضعیت جریان رودخانه‌های مرزی در جایگاه دوم با امتیاز ۲,۶۴ و وضعیت مخاطرات محیطی با امتیاز ۲,۲۷ در جایگاه سوم قرار گرفته‌اند.

یافته‌های تحقیق

۱-رتبه‌بندی مولفه‌های بعد سرزمینی

نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های سرزمینی نشان داد که

جدول ۱: نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های سرزمینی

رتبه	مولفه	امتیاز
۱	تاب آوری محیطی	۳,۲
۲	وضعیت جریان رودخانه‌های مرزی (میزان آب، وضعیت بالا دست یا پایین دست بودن)	۲,۶۴
۳	وضعیت مخاطرات محیطی	۲,۲۷

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

دوم، دارا بودن دنباله قومی، مذهبی و زبانی فراسوی مرزها با امتیاز ۳,۰۵ در جایگاه سوم، ساختار فضایی گروه‌های قومی و مذهبی با امتیاز ۲,۸۵ در جایگاه چهارم، وجود گروه‌های قومی، مذهبی و زبانی متفاوت با امتیاز ۲,۷۵ در جایگاه پنجم و ساختار جمعیتی (سنی، جنسی، سواد و غیره) با امتیاز ۲,۴ در جایگاه ششم از میزان تاثیر گذاری بر توسعه شهر مرزی جوانرود جای گرفته‌اند.

۲-رتبه‌بندی مولفه‌های بعد اجتماعی- فرهنگی

نتایج جدول ۲ برگرفته از نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های بعد اجتماعی- فرهنگی نشان داد که به ترتیب مهم‌ترین مولفه‌های مؤثر بر توسعه مناطق مرزی عبارت بودند از: وجود یا عدم وجود سرمایه اجتماعی با امتیاز ۵,۲۵ در جایگاه نخست، پایداری یا ناپایداری سکونت در شهر مرزی با امتیاز ۴,۷ در جایگاه

جدول ۲: نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های اجتماعی - فرهنگی

رتبه	مولفه	امتیاز
۱	وجود یا عدم وجود سرمایه اجتماعی	۵,۲۵
۲	پایداری یا ناپایداری سکونت در شهر مرزی	۴,۷
۳	دارا بودن دنباله قومی، مذهبی و زبانی فراسوی مرزها	۳,۰۵
۴	ساختار فضایی گروه‌های قومی و مذهبی	۲,۸۵
۵	وجود گروه‌های قومی، مذهبی و زبانی متفاوت	۲,۷۵
۶	ساختار جمعیتی (سنی، جنسی، سواد و غیره)	۲,۴

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

۳-رتبه‌بندی مولفه‌های بعد اقتصادی

نتایج جدول ۳ برگرفته از نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های بعد اقتصادی نشان داد که به ترتیب میزان وابستگی ساکنین مرزی به تعامل اقتصادی با فراسوی مرز با امتیاز ۱۱,۴ در رتبه اول، سطح تعامل اقتصادی دو سوی مرز با امتیاز ۹,۳ در رتبه دوم، وجود یا عدم وجود تنوع در منابع درآمدی ساکنین مرزی با امتیاز ۸,۷ در رتبه سوم، سطح و میزان وجود یا عدم وجود راه‌های ارتباطی در طول مرزها و پیوند مرزها با فضاهای داخلی با امتیاز ۷,۶ در رتبه چهارم، سطح توسعه اقتصادی دو کشور هم‌مرز با امتیاز ۷,۴۵ در رتبه پنجم، نوع اقتصاد منطقه مرزی (کشاورزی، صنعت، خدمات و ...) و وجود تعادل و عدم تعادل بین منطقه

مرزی و مناطق مرکزی کشور با امتیاز ۷,۳۵ در رتبه‌های ششم و هفتم، اشتغال و بیکاری در منطقه مرزی دو طرف مرز با امتیاز ۷ در رتبه هشتم، سطح توسعه دو منطقه مرزی نسبت به مرکز و نسبت به منطقه مرزی کشور هم‌مرز با امتیاز ۶,۶ در رتبه نهم، وجود یا عدم وجود بازارچه‌ها و مناطق آزاد مرزی با امتیاز ۵,۵۵ در رتبه دهم، منابع مشترک مرزی با امتیاز ۴,۶۵ در رتبه یازدهم، وجود یا عدم وجود قاچاق کالای سازمان یافته با امتیاز ۴,۳ در رتبه دوازدهم و سهمیه‌بندی آب و قدرت برق - آبی (اداره سد‌ها)، پروژه‌های دو طرفه کنترل جریان‌ها، مواظبت سلامتی، محافظت از محیط زیست، توسعه مسکن و شهرها و ... با امتیاز ۳,۷۵ در رتبه سیزدهم از میزان تاثیرگذاری بر توسعه شهر مرزی جانورود جای گرفته‌اند.

جدول ۳: نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های اقتصادی

رتبه	مولفه	امتیاز
۱	میزان وابستگی ساکنین مرزی به تعامل اقتصادی با فراسوی مرز	۱۱,۴
۲	سطح تعامل اقتصادی دو سوی مرز	۹,۳
۳	وجود یا عدم وجود تنوع در منابع درآمدی ساکنین مرزی	۸,۷
۴	سطح و میزان وجود یا عدم وجود راه‌های ارتباطی در طول مرزها و پیوند مرزها با فضاهای داخلی	۷,۶
۵	سطح توسعه اقتصادی دو کشور هم‌مرز	۷,۴۵
۶	نوع اقتصاد منطقه مرزی (کشاورزی، صنعت، خدمات و ...)	۷,۳۵
۷	وجود تعادل و عدم تعادل بین منطقه مرزی و مناطق مرکزی کشور	۷,۳۵
۸	اشتغال و بیکاری در منطقه مرزی دو طرف مرز	۷
۹	سطح توسعه دو منطقه مرزی نسبت به مرکز و نسبت به منطقه مرزی کشور هم‌مرز	۶,۶
۱۰	وجود یا عدم وجود بازارچه‌ها و مناطق آزاد مرزی	۵,۵۵
۱۱	منابع مشترک مرزی	۴,۶۵
۱۲	وجود یا عدم وجود قاچاق کالای سازمان یافته	۴,۳
۱۳	سهمیه‌بندی آب و قدرت برق - آبی (اداره سد‌ها)، پروژه‌های دو طرفه کنترل جریان‌ها، مواظبت سلامتی، محافظت از محیط زیست، توسعه مسکن و شهرها و ...	۳,۷۵

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

۴-رتبه‌بندی مولفه‌های بعد سیاسی - حاکمیتی

نتایج جدول ۴ حاصل از نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های بعد سیاسی - حاکمیتی نشان داد که به ترتیب سطح آزادی عمل

دولت‌های محلی دو سوی مرز با امتیاز ۱۴,۱۵ در رتبه اول، سیاست مرزی (باز، نیمه بسته یا بسته) با امتیاز ۱۲,۶ در رتبه دوم، شکل حکومت در دو سوی مرز دموکراتیک (پارلمانی، مشروطه،

۸,۹۵ در رتبه دهم، میزان پیوند و وابستگی بین دو کشور هم مرز (سیاست ارتباطی) با امتیاز ۷,۷ در رتبه یازدهم، سیاست‌های حکومتی (محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی) با امتیاز ۶,۷۵ در رتبه دوازدهم، وجود یا عدم وجود گروه‌های معاند در مناطق مرزی دو طرف مرز با امتیاز ۶,۲۵ در رتبه سیزدهم، شخصیت رهبران کشور هم مرز با امتیاز ۵,۷ در رتبه چهاردهم، سطح و میزان اعمال حاکمیت در دو سوی مرز با امتیاز ۵,۵۵ در رتبه پانزدهم، قوانین گمرکی با امتیاز ۴,۹ در رتبه شانزدهم و ناسیونالیسم ملی با امتیاز ۴,۵۵ در رتبه هفدهم از میزان تاثیر گذاری بر توسعه شهر مرزی جانرود جای گرفته‌اند.

جمهوری و ... و استبدادی (پادشاهی مطلقه و ...) با امتیاز ۱۱,۹ در رتبه سوم، چگونگی سازماندهی سیاسی فضای کشور در دو سوی مرز با امتیاز ۱۱,۲۵ در رتبه چهارم، ایدئولوژیک بودن یا نبودن دو کشور هم‌مرز با امتیاز ۱۰,۹۵ در رتبه پنجم، وجود یا عدم وجود سازمان‌ها و نهادهای هماهنگ کننده مشترک مرزی با امتیاز ۱۰,۹ در رتبه ششم، نوع حکومت در دو سوی مرز (بسیط، فدرال، ناحیه‌ای و فرا فدرال) امتیاز ۱۰,۸ در رتبه هفتم، سطح تکامل حکومت در دو سوی مرز (حکومت قبیله‌ای، سرزمینی، ملت- پایه و ...) با امتیاز ۱۰,۷ در رتبه هشتم، ثبات یا بی‌ثباتی سیاسی مدیریت سیاسی فضا در دو سوی مرز با امتیاز ۹,۴ در رتبه نهم، سطح روابط خارجی با کشور هم‌مرز با امتیاز

جدول ۴: نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های سیاسی - حاکمیتی

رتبه	مولفه	امتیاز
۱	سطح آزادی عمل دولت‌های محلی دو سوی مرز	۱۴,۱۵
۲	سیاست مرزی (باز، نیمه بسته یا بسته)	۱۲,۶
۳	شکل حکومت در دو سوی مرز دموکراتیک (پارلمانی، مشروطه، جمهوری و ...) و استبدادی (پادشاهی مطلقه و ...)	۱۱,۹
۴	چگونگی سازمان دهی سیاسی فضای کشور در دو سوی مرز	۱۱,۲۵
۵	ایدئولوژیک بودن یا نبودن دو کشور هم مرز	۱۰,۹۵
۶	وجود یا عدم وجود سازمان‌ها و نهادهای هماهنگ کننده مشترک مرزی	۱۰,۹
۷	نوع حکومت در دو سوی مرز (بسیط، فدرال، ناحیه‌ای و فرا فدرال)	۱۰,۸
۸	سطح تکامل حکومت در دو سوی مرز (حکومت قبیله‌ای، سرزمینی، ملت- پایه و ...)	۱۰,۷
۹	ثبات یا بی‌ثباتی سیاسی مدیریت سیاسی فضا در دو سوی مرز	۹,۴
۱۰	سطح روابط خارجی با کشور هم مرز	۸,۹۵
۱۱	میزان پیوند و وابستگی بین دو کشور هم مرز (سیاست ارتباطی)	۷,۷
۱۲	سیاست‌های حکومتی (محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی)	۶,۷۵
۱۳	وجود یا عدم وجود گروه‌های معاند در مناطق مرزی دو طرف مرز	۶,۲۵
۱۴	شخصیت رهبران کشور هم مرز	۵,۷
۱۵	سطح و میزان اعمال حاکمیت در دو سوی مرز	۵,۵۵
۱۶	قوانین گمرکی	۴,۹
۱۷	ناسیونالیسم ملی	۴,۵۵

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

کشورهای هم‌مرز با امتیاز ۳,۷۵ در جایگاه سوم، موقعیت ژئوپلیتیک منطقه مرزی با امتیاز ۳,۴۵ در جایگاه چهارم، شکل مرز (محدب، مقعر، مستقیم) بین دو کشور هم مرز با امتیاز ۲,۷۵ در جایگاه پنجم و موقعیت ژئواستراتژیک منطقه مرزی با امتیاز ۲,۴ در جایگاه ششم از میزان تاثیر گذاری بر توسعه شهر مرزی جانرود جای گرفته‌اند.

۵-رتبه‌بندی مولفه‌های بعد ژئوپلیتیکی

نتایج جدول ۵ برگرفته از نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های بعد ژئوپلیتیکی نشان داد که به ترتیب مهم‌ترین مولفه‌های مؤثر بر توسعه مناطق مرزی عبارت بودند از: موقعیت ژئواکونومیک منطقه مرزی با امتیاز ۴,۵ در جایگاه نخست، موقعیت ژئوکالچری منطقه مرزی با امتیاز ۴,۲۵ در جایگاه دوم، موقعیت ژئوپلیتیک

جدول ۵: نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های ژئوپلیتیکی

رتبه	مؤلفه	امتیاز
۱	موقعیت ژئوآکونومیک منطقه مرزی	۴,۵
۲	موقعیت ژئوکالچر منطقه مرزی	۴,۲۵
۳	موقعیت ژئوپلیتیک کشورهای هم‌مرز	۳,۷۵
۴	موقعیت ژئوپلیتیک منطقه مرزی	۳,۴۵
۵	شکل مرز (محدب، مقعر، مستقیم) بین دو کشور هم‌مرز	۲,۷۵
۶	موقعیت ژئواستراتژیک منطقه مرزی	۲,۳

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

۶-رتبه‌بندی مولفه‌های بعد دفاعی- امنیتی

نتایج جدول ۶ برگرفته از نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های بعد دفاعی- امنیتی نشان داد که به ترتیب مداخله بازیگران فرو ملی با امتیاز ۹,۴۵ در رتبه اول، سطح قدرت نسبت به کشور هم‌مرز با امتیاز ۹,۴ در رتبه دوم، سطح قدرت نسبت به کشورهای منطقه و جهان با امتیاز ۸,۴۵ در رتبه سوم، شرایط محیط امنیتی با امتیاز ۸,۳ در رتبه چهارم، چگونگی مکان‌گزینی درست پاسگاه‌ها و برجک‌های مرزی با امتیاز ۸,۳ در رتبه پنجم، موقعیت

فرادست یا فرودستی (توپوگرافیک) در زمینه دفاعی- امنیتی با امتیاز ۶,۶۵ در رتبه‌های ششم، استراتژی امنیتی با امتیاز ۶,۳۵ در رتبه هفتم، تفاهم نامه‌ها و پیمان‌های دفاعی- امنیتی مشترک با امتیاز ۵,۳ در رتبه هشتم، تعداد نیروهای نظامی و امنیتی مستقر در مرز با امتیاز ۵,۰۵ در رتبه نهم، استراتژی دفاعی با امتیاز ۴,۵۵ در رتبه دهم، مداخله بازیگران فراملی با امتیاز ۴ در رتبه یازدهم و تعداد پاسگاه‌ها و برجک‌های مرزی با امتیاز ۲,۲ در رتبه دوازدهم از میزان تاثیر گذاری بر توسعه شهر مرزی جانرود جای گرفته‌اند.

جدول ۶: نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های دفاعی- امنیتی

رتبه	مؤلفه	امتیاز
۱	مداخله بازیگران فرو ملی	۹,۴۵
۲	سطح قدرت نسبت به کشور هم‌مرز	۹,۴
۳	سطح قدرت نسبت به کشورهای منطقه و جهان	۸,۴۵
۴	شرایط محیط امنیتی	۸,۳
۵	چگونگی مکان‌گزینی درست پاسگاه‌ها و برجک‌های مرزی	۸,۳
۶	موقعیت فرادست یا فرودستی (توپوگرافیک) در زمینه دفاعی- امنیتی	۶,۶۵
۷	استراتژی امنیتی	۶,۳۵
۸	تفاهم نامه‌ها و پیمان‌های دفاعی- امنیتی مشترک	۵,۳
۹	تعداد نیروهای نظامی و امنیتی مستقر در مرز	۵,۰۵
۱۰	استراتژی دفاعی	۴,۵۵
۱۱	مداخله بازیگران فراملی	۴
۱۲	تعداد پاسگاه‌ها و برجک‌های مرزی	۲,۲

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

۷-رتبه‌بندی مولفه‌های بعد تاریخی

نتایج جدول ۷ برگرفته از نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های بعد تاریخی نشان داد که به ترتیب مهم‌ترین مولفه‌های مؤثر بر توسعه مناطق مرزی عبارت بودند از: تاریخچه مشترک طبیعی و انسانی بین دو سوی مرز با امتیاز ۵,۳ در جایگاه نخست، وابستگی و پیوستگی ساکنین شهر مرزی به مرز با امتیاز ۴,۸۵ در جایگاه

دوم، تاریخچه شکل‌گیری مرز با امتیاز ۴,۴۵ در جایگاه سوم، نحوه شکل‌گیری مرزها با امتیاز ۴,۰۵ در جایگاه چهارم، تاریخچه شکل‌گیری مرز با امتیاز ۳,۳ در جایگاه پنجم، مدت زمان شکل‌گیری مرز با امتیاز ۳,۰۵ در جایگاه ششم و اسناد و آرشیو مرتبط با مرزها با امتیاز ۳ در جایگاه هفتم از میزان تاثیر گذاری بر توسعه شهر مرزی جانرود جای گرفته‌اند.

جدول ۷: نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های تاریخی

رتبه	مؤلفه	امتیاز
۱	تاریخچه مشترک طبیعی و انسانی بین دو سوی مرز	۵,۳
۲	وابستگی و پیوستگی ساکنین شهر مرزی به مرز	۴,۸۵
۳	تاریخچه دو فضای هم مرز	۴,۴۵
۴	نحوه شکل گیری مرزها	۴,۰۵
۵	تاریخچه شکل گیری مرز	۳,۳
۶	مدت زمان شکل گیری مرز	۳,۰۵
۷	اسناد و آرشيو مرتبط با مرزها	۳

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

۸-رتبه‌بندی مولفه‌های بعد حقوقی- ساختاری

حکومت و مردم به مرز با امتیاز ۳,۵ در جایگاه نخست، نگرش دو کشور به یکدیگر با امتیاز ۳ در جایگاه دوم، حقوق دسترسی عمومی با امتیاز ۲,۴ در جایگاه سوم و ساختار همگن یا ناهمگن امتیاز ۱,۲۵ در جایگاه چهارم از میزان تاثیر گذاری بر توسعه شهر مرزی جوانرود جای گرفته‌اند.

نتایج جدول ۸ برگرفته از نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های بعد حقوقی- ساختاری نشان داد که به ترتیب مهم‌ترین مولفه‌های موثر بر توسعه مناطق مرزی عبارت بودند از: نگرش

جدول ۸: نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های حقوقی- ساختاری

رتبه	مؤلفه	امتیاز
۱	نگرش حکومت و مردم به مرز	۳,۵
۲	نگرش دو کشور به یکدیگر	۳
۳	حقوق دسترسی عمومی	۲,۴
۴	ساختار همگن یا ناهمگن	۱,۲۵

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

۹-رتبه‌بندی مولفه‌های بعد فناورانه

توسعه مناطق مرزی عبارت بودند از: زیر ساخت‌ها و فناوری مرزی با امتیاز ۲,۹۵ در جایگاه نخست و اشتراک گذاری‌های فناوری‌های مرتبط با مرز امتیاز ۲,۰۵ در جایگاه دوم از میزان تاثیر گذاری بر توسعه شهر مرزی جوانرود جای گرفته‌اند.

نتایج جدول ۸ برگرفته از نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های بعد فناورانه نشان داد که به ترتیب مهم‌ترین مولفه‌های موثر بر

جدول ۹: نتایج آزمون فریدمن برای مولفه‌های فناورانه

رتبه	مؤلفه	امتیاز
۱	زیر ساخت‌ها و فناوری مرزی	۲,۹۵
۲	اشتراک گذاری‌های فناوری‌های مرتبط با مرز	۲,۰۵

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

نتیجه گیری

آزمون رتبه‌بندی فریدمن اولویت‌بندی براساس شهر مرزی جوانرود شده‌اند که نتایج آن‌ها در زیر ارائه می‌گردد. نتایج آزمون فریدمن از رتبه‌بندی مولفه‌های سرزمینی نشان داد که تاب آوری محیطی مهم‌ترین عامل سرزمینی موثر توسعه شهر مرزی جوانرود از نظر مردم شناخته شده است، در واقع تاب آوری محیطی با توجه به بروز شکنندگی‌های محیطی ایجاد شده در

تحقیق حاضر با روش توصیفی به دنبال بررسی عوامل امنیتی موثر بر توسعه مناطق مرزی بوده است، در این تحقیق عوامل مورد نظر در ۹ بعد (سرزمینی، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، سیاسی - حاکمیتی، ژئوپلیتیکی، دفاعی - امنیتی، تاریخی، حقوقی - ساختاری و فناورانه) بررسی و با استفاده از

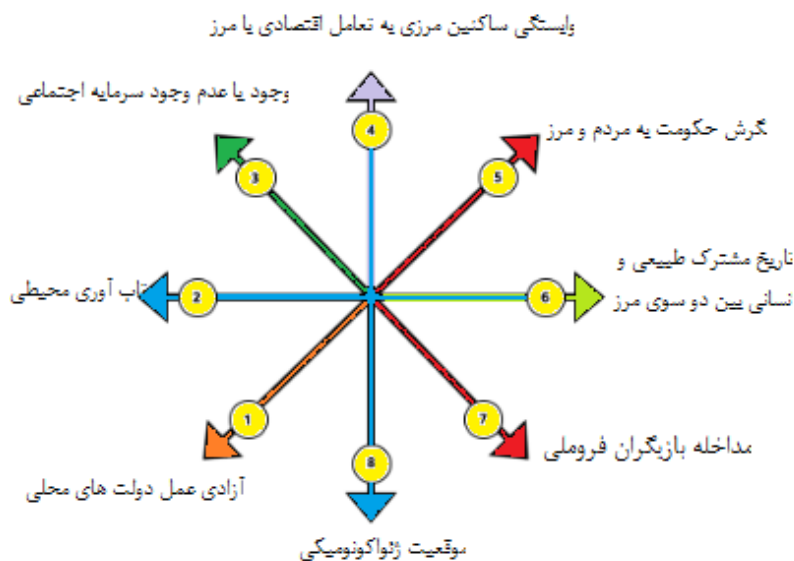
چند دهه اخیر از جمله خشکسالی، کمبود آب، از بین رفتن مراتع، بروز ریز گردها و ... باعث شده که مشکلات معیشتی و تداوم زندگی به صورت کلی در این مناطق را با چالش مواجه کرده و به نوعی از مهم‌ترین مسائل پیش روی توسعه شهرهای مرزی و شهر جوانرود به شمار می‌رود. نتایج بعد اجتماعی - فرهنگی توسعه مرز در شهر جوانرود نشان داد که مولفه وجود یا عدم وجود سرمایه اجتماعی در این شهر مهم‌ترین پارامتر اجتماعی - فرهنگی توسعه به شمار می‌رود. به عبارتی دیگر وجود سرمایه اجتماعی در بین مردم برای توسعه، لازمه هر جامعه‌ای است. مولفه دیگر پر اهمیت در این بخش پایداری سکونت در شهر است. در شهرهای مرزی با توجه به مشکلات متعدد زیست محیطی، اقتصادی و امنیتی با مشکل پایداری جمعیت و سکونت در این مناطق روبه‌رو هستیم و داشتن جمعیتی ثابت و ساکن لازمه توسعه هر فضایی است. در بخش اقتصادی مهم‌ترین مولفه برای توسعه وابستگی ساکنین مرزی به تعامل اقتصادی با مرز بوده است. در واقع با توجه به وضعیت تجاری شهر مرزی جوانرود و دارا بودن بازارچه مرزی فعال نیاز به تعامل اقتصادی با آن سوی مرز برای توسعه اقتصادی این شهر مرزی که بیشتر دارای کارکرد تجاری است ضروری است. مولفه دیگر مهم بعد اقتصادی برای توسعه شهر مرزی جوانرود عبارت بود از سطح تعامل اقتصادی دو سوی مرز، همان گونه که در مولفه قبل ذکر گردید شهر جوانرود دارای کارکردی تجاری است که در آن پاساژها و مراکز تجاری متعدد کالاهای که از کشورهای عراق، ترکیه وارد می‌شوند عرضه می‌شوند و رونق نسبتاً مناسبی به سطح درآمدی این شهر بخشیده است، بنابراین تداوم سطح تعامل اقتصادی با آن سوی مرز و نیز پایداری تعاملات اقتصادی یکی از ملزومات توسعه این شهر است. مسئله مهم دیگر در بین مولفه‌های بعد اقتصادی برای ساکنین شهر مرزی جوانرود وجود تنوع درآمدی برای ساکنین آن است، وجود تنوع شغلی و به تبع آن تنوع درآمدی برای ساکنین یکی از بالاترین شهرهای مرزی از لحاظ داشتن تعداد بیکاران برای توسعه آن الزامی است، زیرا هر اندازه تنوع شغلی در شهرهای مرزی وجود داشته باشد پایداری سکونت و تمایل به انجام کارهای غیرقانونی کاهش چشم‌گیری خواهد داشت. در بخش سیاسی - حاکمیتی مولفه آزادی عمل دولت‌های محلی در دو سوی مرز تأثیر زیادی بر توسعه این شهر می‌گذارد به بیانی دیگر هر اندازه دولت‌های محلی در دو سوی مرز آزادی عمل بیشتری برای تصمیم‌گیری‌های مرزی بین خود داشته باشند حرکت توسعه این مناطق بیشتر خواهد شد. مولفه مهم دیگر سیاسی - حاکمیتی مهم در این بخش نوع سیاست‌های مرزی دو کشور است، تداوم سیاست مناسب در ارتباط با

مرزها و لحاظ کردن ملاحظات و احتیاجات شهروندان ساکن در این مناطق می‌تواند منجر به افزایش اعتماد به دولت و ارتقای سطح همبستگی مردم با دولت شود. در این زمینه مولفه دیگر مهم شکل حکومت حاکم بر نواحی مرزی است به این معنا که هر اندازه حکومت حاکم دموکراتیک‌تر باشد توجه به نیازهای شهروندان بیشتر بوده و به تبع آن مناطق مرزی نیز توسعه بیشتر خواهند داشت، اما اگر حاکمیت موجود به سمت دیکتاتوری باشد مرزها کارکرد امنیتی و نظامی به خود می‌گیرد و فرآیند توسعه در آن کندتر خواهد بود. در بین مولفه‌های ژئوپلیتیکی مؤثر بر توسعه مرزی شهر جوانرود مهم‌ترین مولفه موقعیت ژئواکونومیکی این شهر برای مباحث تجاری و اقتصادی است و ژئواکونومی به معنای دانش استفاده بهینه از منابع جغرافیای قدرت در مناسبات سیاسی است و به عبارتی طراحی بهترین استراتژی بر مبنای منابع جغرافیای قدرت با ماهیت اقتصادی در مناسبات سیاسی بین بازیگران است، شهر جوانرود با داشتن جمعیت نسبتاً مناسب و جوان و نیز موقعیت مرزی و همچنین داشتن بازارچه مرزی معروف و کالاهای نسبتاً ارزان دارای موقعیتی مناسب از لحاظ اقتصادی برای استفاده بهینه از آن‌ها در مناسبات سیاسی با مرز اقلیم کردستان عراق است. همچنین از لحاظ ژئوکالچری نیز این شهرستان به دلیل مرکزیت ایل جاف در ایران و نیز وجود جمعیت زیاد از این ایل در اقلیم کردستان عراق به ویژه در استان حلبچه که هم مرز با شهرستان جوانرود است می‌تواند منبع جغرافیای قدرت مهمی برای طراحی استراتژی‌های بر مبنای فرهنگی جهت رسیدن به اهداف در مناسبات سیاسی با اقلیم کردستان عراق است. با توجه به موقعیت ژئوپلیتیکی اقلیم کردستان عراق که در بین چهار کشور ایران، سوریه، ترکیه و به نوعی کشور عراق نیز موقعیت واسطی دارد و از سوی دیگر به دلیل داشتن جمعیت کرد در سه کشور ایران، ترکیه و سوریه این اقلیم از تأثیر گذاری زیادی بر روی جمعیت کرد زبان سه کشور پیرامون خود دارد از این رو داشتن مناسبات مناسب مرزی با این اقلیم جهت توسعه شهر مرزی کردنشین جوانرود لازم است. در بین مولفه‌های دفاعی - امنیتی مؤثر بر توسعه شهر مرزی جوانرود، مولفه مداخله بازیگران فرو ملی دارای اهمیت بیشتری بوده است زیرا با توجه به سیستم بسیط کشور حاکم در کشور ایران اکثریت تصمیمات برای نواحی دیگر در مرکزیت سیاسی یعنی تهران گرفته می‌شود و بر همین اساس بازیگران سیاسی موجود در تهران تأثیر زیادی بر فرآیند توسعه در مناطق دارند. مسئله مهم دیگر در این زمینه سطح قدرت سیاسی نسبت به کشور هم مرز برای تصمیم‌گیری در امور مختلف از اهمیت زیادی برخوردار است. در بین مولفه‌های تاریخی مؤثر در توسعه شهر مرزی جوانرود تاریخ مشترک طبیعی و انسانی بین دو سوی مرز از اهمیت زیادی برخوردار بوده زیرا

به مردم و مرز از اهمیت زیادی برخوردار بوده زیرا هر اندازه این نگاه از حالت امنیتی فاصله بگیرد و به سمت شکوفایی اقتصادی مرز حرکت کند، وضعیت مرزنشینان بهتر خواهد بود. در بین مولفه‌های فناوریانه نیز مولفه زیرساخت‌ها و فناوری مرزی دارای بیشترین اهمیت بوده زیرا کنترل مناسب این مرزها زمینه‌ساز توسعه بیشتر خواهد بود.

هر اندازه این تاریخ مشترک ذهنی بین دو سوی مرز وجود داشته باشد منجر به افزایش سطح مناسبات و ارتباطات بین دو سوی مرز و در نتیجه زمینه ساز توسعه این شهر مرزی است. مسئله پر اهمیت دیگر در این بخش وابستگی و پیوستگی ساکنان شهر مرزی به مرز است که با توجه به تجربه تاریخی مردم از سکونت در این منطقه مرزی به نوعی وابستگی به مسائل مرزی به وجود آمده است. در بین مولفه‌های حقوقی و ساختاری نگرش حکومت

شکل: مدل مفهومی پژوهش

Law Enforcement Quarterly, First Year, Fourth Issue, pp. 50-23. [Persian].

۳. Chen Xiangming. (2006). Beyond the reach of globalization: China's border regions and cities in transition. Pp. 21-46 in Globalization and the Chinese City, edited by Fulong Wu. London: Routledge.
۴. Badri Seyed Ali and Darban Astana, Alireza and Saadi Sima (2018). The effect of border markets on the promotion of socio-economic indicators of rural border areas; Spatial Planning Quarterly (Geography), Seventh Year, No. 3, 26, pp. 62-41. [Persian].
۵. Pena Sergio (2005). Recent Development in Urban Marginality Along Mexico, Northern border, Journal of Habitat International, No29, PP 258- 301.
۶. Janparvar M (2017). A New Approach to Border Studies (Concepts, Principles and Theories). Tehran: Iran Geopolitical Association Publications. [Persian].

تشکر و قدردانی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.
تاییدیه‌های اخلاقی، تعارض منافع: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.
سهم نویسندگان و منابع مالی/حمایت‌ها: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع

۱. Zibandeh Adalat and Yousefifard Somayeh and Sharafi Mohsen (2012). How to develop border cities on the horizon of the perspective of 1404, Case study: Gilan province, Quarterly Journal of Marz Faculty of Science and Technology, third year, No. 2. [Persian].
۲. Saeedi Ali Asghar and Ismailzadeh Khalid (2010). Borders and Social Security, Challenges to Security in Border Areas and Its Implementation Strategies, Kurdistan

۱۵. Wilson Thomas M. (2014). *Borders: Cities, Boundaries, and Frontiers, A Companion to Urban Anthropology*, First Edition.
۱۶. Sermak Agnieszku Brzosko (2007). Theoretical Deliberations on Frontier location of Cities, *Bulletin of Geography (Socio-Economic Sires)*, No, 7, Pp 73-869.
۱۷. Hansen N. (1977). The Economic Development of Border Regions, Growth and Change, B-Pp 2-8.
۱۸. Van Houtum Henk (2000). An Overview of European Geographical Research on Border Region, *Journal of Borderlands Studies*, Vol. xv, No, 1, Pp 56-83.
۱۹. Giersch H (1949– 1950). Economic Union Between Nations and The Location of Industries, *Review of Economic Studies*, Vol.17, No. 43, Pp 87-97.
۲۰. Copus. K. A. (2001). *From Core-Periphery to Polycentric Development Concept of Spatial and A spatial Perpherality*, *European Planning Studies*, Vol.9, No.4, Car fax Publishing.
۲۱. Van der Veen A. & Boot D- L. (1995). Cross – Border Cooperation and European Regional Policy. In, ed. H. Eskelinen and F. Snickers, 75-94, Berlin: Springing.
۲. Rahmani Fazli Abdolreza and Saeedi Abbas (2015). Continuity of development and security of border research areas in semantics, *Geography Quarterly*, Year 13, Issue 47. [Persian].
۸. Newman David and Paasi Anssi (1998). fences & neighbors in the post modern world. *Human geography*.
۹. Glassner Martin, (1992). *political geography*.
۱۰. Drissdell A and Gerald H. B (1994). *Political Geography of the Middle East and North Africa*, translated by Mir Haider Valley, Tehran: Ministry of Foreign Affairs Publications. [Persian].
۱۱. Hafeznia MR and Janparvar M (2017). *Borders and globalization with a brief look at the borders of Iran*. Tehran: Research Institute for Strategic Studies. [Persian].
۱۲. Mir Heidar Dorreh (2017). *Principles and foundations of political geography*, Twenty-second edition, Samat Publications, Tehran. [Persian].
۱۳. Bonchuk Michael (2014). *Nigeria-Cameroon borderland: Prospects of economic cooperation and integration*, *American Journal of Social Issues and Humanities*.
۱۴. Mousavi MN and Zangiabadi A (2011). *Border Cities Development Planning (Case Study: West Azerbaijan Province) First Edition*, Sharia Toos Publications. [Persian].